№ 201 ԿԻՐԱԿԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 14 1903 ԿԻՐԱԿԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 14 № 201

ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի. կէս տարվանը 6 բուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թերթս լուսաբանվում է միութեան խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են կէրագանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԿՐԻԿՈՐ ԱՐԹՐՈՒՆԻ

Աղասի Առաքելեան Մէլիք-Այվազեանը յայտնում է իր ազգականներին և ծանօթներին իր թանգագին եղբօր

ՎԱՍԻԼ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ ՄԷԼԻՔ-ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

մահը։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ երեքշաբթի, սեպտեմբերի 16-ին, առաւօտեան 10 ժամին, հանգուցեալի բնակարանից (Հալաբաբ Բօշովայա հրապարակ, տուն Խալլին) դէպի Շամքորեցոց եկեղեցին (Կարմիր Աւետարան) և այնտեղից Խոյիվանքի գերեզմանատունը։ Ամբիծքը կը կատարվի երկուշաբթի, սեպտեմբերի 15-ին, երեկոյեան 6 ժամին։ 1—1

Կիրակի, սեպտեմբերի 14-ին, Վանքի մայր եկեղեցում տեղի կունենայ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԹԱՐԽԱՆԵԱՆԻ

մահվան քառասնօրեակի հոգեհանգիստը, որի առթիւ այրի Վայդուհի Թարխանեանը իր զաւակների հետ յինդրում է հանգուցեալի յիշատակը յարգողներին ներկայ գտնվել հոգեհանգստին. սկիզբն է 12-ին, պատարագից յետոյ։ 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական տեսութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Երկրորդ համառուսական բժշկական ժողով Պետերբուրգում. Մատենագրութիւն. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ինչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Մանրանկար.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. — Ճանապարհորդական տպաւորութիւններ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

Քաղաքական մթնոլորտը վերջին շաբաթվայ ընթացքում սկսել էր մթագնել։ Թիւրքիայի և Բոլգարիայի յարաբերութիւնները լարվեցին և սառցան սուր կերպարանք։ Թէ Կ. Պոլսում և թէ Սոֆիայում սկսեցին խօսել մօտալուտ պատերազմի մասին։ Եւրոպական դիւանները նորից մտքերի փոխանակութիւն կատարեցին մակեդոնական գործերի մասին և եկան այն եզրակացութեան, որ մի անգամ կայացրած վճիռը պէտք է հաստատ մնայ և Բալկանեան թերակղզու վրա status quo, այսինքն այն քաղաքական և աշխարհագրական դրութիւնը, որ գոյութիւն է ունեցել մինչև այժմ։ Ռուսաց կառավարութեան հաղորդագրութիւնը, որի համառօտութիւնը հաղորդել էր մեզ հեռագրական գործակալութիւնը, որոշակի կերպով ընդգծում է այդ հանգամանքը և վերստին յիշեցնում, որ պետութիւնների հայեցակէտերի մէջ տեղի չէ ունեցել ոչ մի նոր փոփոխութիւն մակեդոնական գործերի վերաբերմամբ։

Սակայն այս թանգարաններից դուրս, խիստ ուշադրաւ է և իր տեսակի մէջ առանձնայատուկ, այսպէս կոչված «Սաքսոնական արուեստի ցուցահանդէսը», որ բաց է ամարային և աշնանային ամիսներում։

Էլէքտրաքարշը 10—15 րոպէում քաղաքի կենտրոնից Iohann Georg գեղեցիկ ծառուղիով մեծ պարտէզ կոչված գեղեցիկ ծառատանն է առաջնորդում այցելուին, ուր փռված է ցուցահանդէսը։ Հազարաւոր էլէքտրական ճրագների կամարների տակ հաստատված են ցուցահանդէսի բաժանմունքները։ Մի հակայ վաճառանոց է այդ, ուր սակայն ի վաճառ հանված ապրանքները անպայման լաւ են, նուրբ, սիրուն և ճաշակով. իւրաքանչիւրն իր գեղարուեստի դրոշմ է կրում իր վրա և ամենատեսին գեղատիրական վայելչութիւն պատճառում. մի խօսքով ոչինչ չը կայ այստեղ ճաշակ վիրաւորող կոպիտ կամ անճոռնի։

Ցուցահանդէսի մէջ ամենից աւելի մեծ տեղ է գրաւում մեքենագրական մասը։ Այդտեղ հանդէս են բերված ամեն կարգի հսկայական և բարդ մեքենաներ, որոնք մարդկային մտքի և ձեռքի արտադրութեան ամենայուն կոթողներն են։ Սաքսոնիան ի ցոյց է դրել դարուս պարծանք էլէքտրական և շոգեշարժ մեքենաների ամենավերջին և կատարեալ տեսակները։ Ահա այստեղ մի մեքենայ, որի տարբեր փոկերի միջոցով պտտվող անիւները, որոնք մի բոպէի հազարաւոր թաւալումներով փոխարինում են հազարաւոր ձեռքերի աշխատանքին, պատրաստ է միաժամանակ մի տեղ կարելու, մի ուրիշ տեղ ձևելու, տաշելու, տպելու և այլն և այլն։ Համեմատենք մի բոպէ Ասիայի շատ վայրերում կատարվող ձեռքի աշխատանքը այս մեքենայի կատարվածի հետ. որքան տխուր եզրակացութեան կը գանք մենք։ Ես երբէք չեմ մոռանայ այն տոկալի աշխատանքը, որ մեր կողմի հիւանները գործ են դնում փայտի մի հաստ կտոր, կամ ծառի կոճղ կտրելու համար։ Մուշար կոչված երկբռուն մեծ սղոցը աւելի քան մի ժամ հեւացող երկու աշխատաւորների ձեռքի տակ դնում ու գալիս է, քրտինքի դառն կաթիլները դառն աշխատանքի վրա թափելով։ Մօտ բերենք այդ փայտի մեծ կտորը արագաշարժ ժանանուի առաջ, նոյն իսկ ջրի միջոցով պտտվող և ահա մի բոպէում փայտը բաժանվեց երկու մասի. իսկ կտրված փայտից առաջացած փոշին, որ ըստ երևոյթին մի անպիտան նիւթ է, անցնելով ջրատար խողովակների միջոցով և կուտակվելով կոտապատ գլանի վրա, կազմում է խմորի մի հատ չեբուր, որը չորացնելուց յետոյ առացվում է կազմ, գրքեր և այլ բաներ կազմելու համար։

Անցնենք միւս կողմ. ահա բարձրանում է ճախարակը, իր հետ տանելով այնպիսի մի ծանրութիւն, որը առանձին մշակների մէջք պիտի ծռէր իր ծանրութեան տակ։

Մէկդի թողնելով շոգու և էլէքտրականութեան կախարդական ոյժը, մենք հանդիպում ենք այստեղ ամենահասարակ մեքենաների, որոնցից անգամ դժբաղդաբար զուրկ է մեր երկիրը։ Փողոցը միաժամանակ մաքրող ու ջրող մեքենաներ, զանազան կարգի հողմաղացներ, աղօրիքներ, ձիաքարշ մեքենաներ, որոնք տոկալի արագութեամբ բաժանում են յարդը ցորենի հասկերից, խոփ, գութան և երկրագործական այլ պարագաներ։ Մեքենաների բաժնումն են նաև ամենակատարեալ տեսակի հեռախօսներ, զանազան տեսակի ֆոնոգրաֆներ, յարմարաւոր խոհանոցներ, քիչ գաղով շատ կերակուրներ եփելու համար, նորաձև վառարաններ՝ որ և է կենտրոնից ստացված շոգիով սենեակները տաքացնելու համար և այլն և այլն։ Մի ուրիշ տեղ ցոյց են տրվում՝ այն բոլոր իրերը, որոնք անհրաժեշտ են մի ճաշակաւոր բնակարան ունենալու համար, յատակի կազմութիւնը, պատերի ծաղկաթղթերը, լուսաւորութիւնը, սենեակների կահաւորութիւնը—մահճակալ, պահարաններ, գրասեղան և այլն, բոլորը դեկադենտական ոճով և ուրիշ պիտոյքներ։

Հեռու կը տանէր մեզ այն բոլորի նկարագրութիւնը, ինչ որ այստեղ ի ցոյց են դրված. ես կը կամենայի յիշատակել այլ ևս մի հետաքրքրական բաժին, դա ցուցահանդէսի առողջապահական մասն է։ Այդտեղ միայն չափահաս այցելուների տրամադրութեան տակ դրվում են բազմաթիւ ընտիր խոշորացոյցեր և միկրոսկոպներ, որոնց միջոցով երևում են մարդու ներքին աշխարհը աւերող բացիլները մի քանի հարիւր անգամ խոշորացրած դիրքով։ Թոքերի, որտի, փայծաղի հիւանդութիւնների, մալարիայի կոտաբեր հետևանքները բացիլների մի մասից միւսին վարակելու եղանակը ճանճի օրինակով։

Մտից չինված, բայց մի և նոյն ժամանակ խիստ բնական մոդէլներով ցոյց է դրված այն զարհուրելի դէմքերը ու մարմինները, որոնք առացվում են վեներական ախտերից։ Անատանելի վէրքերից տանջվող հիւանդի արգահատելի դէմքը սոսկումն է ազդում ականատեսին, իսկ ծնողների մեղքերի պատճառով հիւանդ աշխարհ եկած անմեղ մանկան տեսքը... ում չի փչաքաղվի այդ պատկերից։ Մարդկային ախտերի վերաբերեալ ոչ մի գիրք այնքան խրատական չէ կարող լինել, որքան այս պատկերներից իւրաքանչիւրը։

Անշուշտ եւրոպացի այցելուն իրաւունք ունի պարծանքով ու հպարտութեամբ հեռանալու այս ցուցահանդէսից. բայց ինչ ապաւորութեամբ կարող է հեռանալ ասիացին...

S.

Դժուար է ասել, թէ արդիօք մակեդոնացիները, որոնք այնքան մեծ զոհեր են տուել մինչև այժմ և որոնք վճռել էին դարձեալ զոհեր տալու լուսագոյն ապագայի յոյսով, կը շարունակե՞ն ապստամբական գործողութիւնները, թէ կանգ կառնեն, համարելով, որ այսուհետև նրանք միայն զոհերի թիւը պէտք է աւելացնեն, առանց դրական արդիւնքների։ Բոլգարիան, որ անցեալում խրախուսել է մակեդոնացիներին, ստեղծել է շատ ծանր բարոյական դրութիւն իր համար և այժմ պէտք է կարողանայ թէ իր հեղինակութիւնը պահպանել, թէ իր շահերը պաշտպանել և թէ մակեդոնացիներին բաւարարութիւն տալ։

Հեռագիրները հաղորդեցին, որ Թիւրքիայի պետական պարտքերի վերաբերութեամբ կայացաւ մի էական որոշում, այն է թիւրքիայի մաս մաս ունեցած պարտքերը փերածվեցին մի ընդհանուր սիստեմի։ Ինչպէս յայտնի է, Թիւրքիայի պարտատէրերը երկու տասնեակ տարի սրանից առաջ կազմակերպեցին ֆինանսական մի հաստատութիւն, որ յայտնի դարձաւ Dette pnblique անունով։ Այդ հաստատութիւնը իր ձեռքն էր առել օսմանեան պետութեան տուրքերի մի նշանաւոր մասը, որպէս զի ապահովէ պարտքերի տոկոսները և աստիճանաբար հանգցնէ պարտքերը։ Այն, ինչ որ այժմ կատարվել է, շարունակութիւնն է եղած դրութեան, միայն թէ աւելի ընդարձակված և լայնացրած, այնպէս որ նա բովանդակում է իր մէջ բոլոր պարտքերը, սահմանում է որոշ տոկոսներ և ապա մնացորդը տալիս է Թիւրքաց գանձարանին։

Ֆինանսական այդ մեծ ընդհանուր կազմակերպութիւնը մի յայտնի հայեցակէտով նպաստաւոր է Թիւրքիայի տնտեսական զարգացման համար։ Այդ կազմակերպութիւնը ունի մի քանի հազար բազմաթիւ ճիւղաւորութիւններ, մի քանի հազար պաշտօնեաներ, ամեն տեսակ գործակալներ, որոնք իրանց գոյութեամբ և գործունէութեամբ մտցնում են եւրոպական կարգեր Թիւրքական պետութեան մէջ և որոշ աստիճանով զսպում թիւրքական վարչական անկարգութիւնները։ Սակայն այդ կազմակերպութիւնը ժամանակով մեծ պահանջներ կանէ Թիւրքական կառավարութիւնից և ճնշումներ կը գործ դնէ նրա վրա, եթէ Թիւրքիան չը կարողանայ կուլտուրապէս այնքան զարգանալ և ամրանալ, որ պարտաւոր չը լինի նոր պարտքեր անելու և հնարաւորութիւն ունենայ եղածները պակասեցնել և հանգցնել։ Թիւրքիայի անցեալը դրաւական չէ յուսատու ապագայի համար։

Եւրոպական պետութիւնները համարում են առ այժմ միջազգային խաղաղութիւնը ապահովված։ Բայց չը մարած կայծեր շատ տեղերում կան և նրանք առիթ են տալիս մտածելու, որ պատերազմական բիւջէները ոչ թէ չը պէտք է փոքրանան, այլ զգալի կերպով մեծանան և առաջիկայ տարում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱՌՈՒՍԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

III

Բալնէոլոգիայի վերաբերեալ սեկցիայի նիստերը սկսվեցին սեպտեմբերի 2-ին Լերմնտովի գալէրէյում, պրոֆէսոր Շչերբակովի նախագահութեամբ։ Ս. Վ. Թելիշեւվը կարդաց զեկուցում ցեխի վաննաների բժշկութեան եղանակի մասին։

Զեկուցանողի կարծիքով, տեղական ցեխային վաննաներով գործադրվող միջոցները, տոպրակներ կամ ամանների՝ հնարաւոր են միայն մարդու անդամների ծայրերի նուրբ մասերի հիւանդանալու ժամանակ, իսկ վերին մասերի կամ առհասարակ, բացի ծայրերից, մարմնի այլ մասերի հիւանդութեան ժամանակ անգործադրելի են։

Բժշկութեան համար գործ են ածվում «հեռամուտ», այսպէս անուանված, շերտաւոր (слоевой) վաննաներ։ Ցեխի տեղական գործադրութիւնը այն անյարմարութիւնն է առաջ բերում, որ շուտով սառչում է և դրված տեղից սահում է վար, արագ կերպով կաչաց գոլորշի առաջանալու պատճառով։ Վերև յիշված անյարմարութիւնները վերցնելու նպատակով Ստարայա Ռուսա կուրորտում 1900 թ-ին, իբրև փորձ, սկսեցին գործադրել շերտաւոր վաննաներ, որոնք երկու շերտերից են բաղկացած—ցածի՝ ցեխային և վերևի՝ ջրային։ Փորձը ցոյց տուեց, որ որոշ փորձականութեան և հիւանդի բաւական անդորր դրութեան ժամանակ՝ երկու շերտերը համարեա չեն խառնվում և պահպանում են նրանց տուած ջերմութեան զանազան աստիճանները։

Շերտաւոր վաննաների միջոցով կարելի է պահպանել հիւանդի յարմար դրութիւնը, ջերմութեան յարաւորութիւնը, կոնքի (тазъ) և վարի ծայրերի ուժեղ ջերմութեան հնարաւորութիւնը։ Դրա հետ միասին ջերմութեան աստիճանները կոնքի և ոտների մէջ կարող են լինել զանազան չափի, որը կախումն ունի, թէ որ աստիճանի կը տաքցնվի ցեխը գլխի և ոտների ծայրերում։ Այդ հնարաւոր է, երբ ցեխը բաժանված է մէջտեղում տախտակով երկու մասի և երկու մասերն էլ առանձին աստիճանի ջերմութեան հասցրած գոլորշիով տաքացնվում են։

Նոյն շերտաւոր վաննաներում վերին ջրային շերտը, պահպանելով մարմինը սառչելուց, կազմում է հովացնող շրջան և կլանելով ցեխից առաջացող գազերը, պահպանում է արիւնը շընչառութեան օրգանների միջոցով մտնող նոյն գազերից։

Զեկուցանողը առաջարկեց նոյն միջոցը գործադրել և ուրիշ կուրորտներում։ Զեկուցումը ջերմ վիճաբանութիւնների առարկայ դարձաւ։

Բժ. Կուլեաբկո-Կորեցկիյ կարդաց զեկուցում՝ Սամարայի նահանգում գտնվող Սերգիեվսկի անուանված ջրերի ներկայի և ապագայի մասին։

Այդ ջրերը ծանօթ էին դեռ 200 տարի առաջ, իսկ իբրև կուրորտ յայտնի են միայն 70 տարի։ Երբ անցեալ օգոստոս ամսին երկրագործութեան մինիստր Երմոլով այցելեց այդ ջրերը, նա ասեց, որ բոլոր արքունական հանքային ջրերից ամենաանախանձելի վիճակի և ամենաանբարեկարգ դրութեան մէջ գտնվում են այդ հանքային ջրերը։ Զեկուցանողը բացատրում է այդ նրանով, որ մինչև 1899 թիւը այդ ջրերը կապալով էին տրվում մասնաւոր մարդկանց։ Միայն 1900 թ-ին նրանք անցան կառավարութեան ձեռքը։ Այդ թւականից հէնց առաջին տարում ջրերն այցելեցին 500 հիւանդ, իսկ այս տարի՝ մօտ 1000 հիւանդ։ Այս տարի շինված են վաննաների համար նոր շէնք և ծծմբային վաննաների համար սենեակներ։ Ցառախում են բացառապէս միջին և չքաւոր դասակարգը։

Այժմ ենթադրվում է Սերգիևսկը կուրորտ դարձնել բացառապէս չքաւորների համար։ Այդ մտքին համակրում է Սամարայի բարեգործական ընկերութիւնը, որ վճռել է շինել այնտեղ ապաստարան ամենափոքր վարձով՝ բժշկութեան համար 7½ ռուբլի և սենեակի համար 5 ռուբլի։ Իսկ ինչ որ վերաբերում է Սերգիևի ջրերի բարեօրէգիական նշանակութեան, զեկուցանողը գտնում է, որ Սերգիևի հանքային ջրերը իրանց մէջ պարունակող ազատ ծծմբաջրածնի քանակութեամբ գերազանցում են մինչև անգամ Աիսենի և Գեսարիգօրսկի աղբիւրները։

Պրոֆէսոր Շչերբակով կարդաց այն ազդեցութեան մասին, որ անում են ծծմբային և հասարակ ջրերի վաննաները արեան կազմուածքի և նիւթերի փոխանակութեան վրա։ Գեսարիգորսկում 1900 թ-ին կատարվեցին հետազօտութիւններ այդ հարցը ուսումնասիրելու համար։ Պրոֆէսորը ցոյց տուեց այդ տեսակ պարապմունքների մեծ նշանակութիւնը ծծմբային ջրերի ազդեցութեան մասին առողջների և տիֆիլիտիկների մարմնի մէջ եղած նիւթերի փոխանակութեան վերաբերմամբ։ Այն մի քանի դիտողութիւնները, որ արել է պրոֆէսոր Շչերբակով, թէև վերջնական եզրակացութիւնները բնաւորութիւն չեն կրում, բայց անկասկած ցոյց են տալիս, որ ծծմբային վաննաները անկասկած ազդեցութիւն ունեն նիւթերի փոխանակութեան ուժեղանալու և արեան վրա։ Այսպէս, աղային և ազոտային փոխանակութիւնը ուժեղանում է։ Արեան կարմիր գնդակները աւելանում են և ապուտակները պակասում։ Այդ ուղղութեամբ պարապմունքները աւելի մեծ քանակութեամբ աշխատողներով պիտի շարունակվեն և միւս տարի։ Օպտնեստների մեծագոյն մասը շեշտեց հետազօտութիւնների այդ տեսակ հիմքի վրա դրվելու մեծ նշանակութիւնը։

Բժ. Լոգինովի կարդաց մի հետաքրքրական զեկուցում «Կիսլովոդսկը իբրև կուրորտ սրտի հիւանդութիւն ունեցողների համար»։

Համաձայն այն դիտողութիւնների, որ կատարվել են սրտի արատ ունեցող հիւանդների վրա, որոնք բժշկվում էին Նարզանի վաննաներով, նոյնպէս հիմնվելով Նաուգէյմում գործադրվող մեղօթի վրա, զեկուցանողը գալիս է հետևեալ եզրակացութիւններին. 1) Նարզանի վաննաների ազդեցութիւնը սրտի և արեան համակարգութեան վրա վերին աստիճանի համապատասխանում են նոյն ջերմութիւն ունեցող ածխաթթու աղբիւրների ազդեցութեան։ 2) Կիսլովոդսկի կլիմայական պայմանները բոլորովին համապատասխանում են սրտի արատները բժշկելու համար։ 3) Վերջին տարիների դիտողութեան վրա հիմնվելով Կիսլովոդսկի բարձրութիւնը (2700 տ.) ծովի մակերևոյթից սրտի արատով հիւանդները խիստ լաւ տանում են։ 4) Ներկայումս Կիսլովոդսկում շինվում են բոլոր յարմարութիւնները սրտի արատով հիւանդների բժշկութեան համար։ Նաուգէյմումում գործադրվող սիստեմով, և ոչ հեռու ապագայում Կիսլովոդսկը կը դառնայ սրտի արատով հիւանդների համար բժշկութեան կուրորտ։ 5) Սրտի արատով հիւանդները, Կիսլովոդսկում օգտվելով վաննաներով, պէտք է ապրեն նոյն Կիսլովոդսկում և ուրիշ գրուպպաներից գան միայն վաննաներ ընդունելու։

Ց. Գէնջեան

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

I

Վ. Լունկեվիչ. „Կեանքը ծովերի խորքում“ Թարգմ. Սա. Մալխասեանց։ 96 երես, 50 պատկերով, գինը 30 կոպէկ։

Մի առանձին շնորհք է հարկաւոր գիտութիւնը ժողովրդականացնելու, նրա հետաքրքրաշարժ կողմերը դիւրըմբռնելի և հանրամատչելի դարձնելու համար։

Ահա այդ տեսակ շնորհալի հեղինակներից է Վալերիան Լունկեվիչը, որի բնագիտական գրքոյկները այնպիսի համակրանքով ընդունվեցին ռուս հասարակութեան և մասուլի կողմից։ Եւ իզուր չէ այդ համակրանքը. պ. Լունկեվիչ գիտէ նոյն իսկ ամենաչոր նիւթերին կեանք տալ, գեղեցիկ նկարագրութեամբ գրաւիչ դարձնել։

Բնագիտական այդ հետաքրքիր ու գրաւիչ գրքոյկների շարքին է պատկանում և «Կեանքը ծովերի խորքում»։ Այդտեղ պատկերացրած են ստորջրեայ ամենաբնորոշ կենդանիներն ու բոյսերը, որոնք գալիս են հատատելու, թէ ծովերի խորքում էլ կեանք կայ՝ մի հետաքրքիր և եռուն կեանք։ Մի կողմից բազմաթիւ պատկերները, իսկ միւս կողմից կոկիկ թարգմանութիւնը ներկայ գրքոյկը դարձնում են ընթերցանութեան մի ախորժելի նիւթ թէ դպրոցականների և թէ հասակաւորների համար։

II

Վ. Լունկեվիչ. „Ինութեան երկու մեծ թագաւորութիւնները“. փոխադրեց Ցակոբ քահանայ Սարիկեան. 82 երես, պատկերազարդ, գինը 30 կոպ.։

Վերոյիշեալից պակաս հետաքրքիր չէ ներկայացնում նոյն հեղինակի այս աշխատութիւնը, որի մէջ նա ամփոփ գաղափար է տալիս բնութեան երկու թագաւորութիւնների՝ բուսական ու կենդանական հարստութիւնների մասին, չնչելով դրանց փոխադարձ ազդեցութիւնը։ Սակայն այստեղ էլ պ. Լունկեվիչ խոյս է տալիս չոր ու ցամաք մանրամասնութիւններից և վերցնում է այդ երկու թագաւորութիւնների այնպիսի ներկայացուցիչներին, որոնց նկարագրութիւնը ընդհանուր հետաքրքրութիւն կարող է զարթեցնել ընթերցողների կողմից։

Փոխադրութեան լեզուն լաւ է, ապագրութիւնը՝ մաքուր, պատկերները՝ պարզ ու գեղեցիկ։ Առհասարակ այսպիսի գրքոյկները ցանկալի նիւթ են մեր ժողովրդի ընթերցանութեան համար։ Որքան չատ հրատարակվեն, այնքան լաւ։

Սլաք

Նոր ստացված գրքեր.—Ցակոբ Գորկի. Թակար Զուդրա“ թարգմ. Սիմ. Բաբեան, 30 եր. գինը 10 կոպ., Кн. Г. М. Тумановъ: "Разбои и реформа суда на Кавказѣ". С. П. 1903. 65 стр. цѣна?:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Սալմաստ, օգոստոսի 10-ին

Ընձակ վարդապետի չորս ամսվայ ընթացքում մեզ տրած դրական և իրական ծառայութեան դէմ իբր մի փոքրիկ երախտագիտութեան արտայայտութիւն, ինչպէս մենք, ապամատեցիներս նրա հեռացման առիթով մի համախոհականով մեր ցաւը յայտնեցինք վալիթին, նաև շնորհակալութիւն նրան—Ընձակ վարդապետին մեզ ուղարկող մեր Հայրապետին, որանով նաև գալիս ենք ձեր թերթի միջոցով հրապարակով մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել ա. մեզանից խլած մեր անկեղծ հովիւի մեզ տրած ծառայութեան համար։

Թէ ինչ էր Սալմաստի դրութիւնը Ընձակ վարդապետի Սալմաստ գալուց առաջ, դա արդէն անծանօթ չէ հայ պարբերական թերթերի լուսերին հետևող հայերին, իսկ մենք այժմ նպատակ չունենք ողբալ մեր ցաւն ու տառապանքը—մեր ան բաղդը, իսկ Ընձակ վարդապետ իրան կէտ նպատակ ընտրեց մեր հասարակական ամենամեծ ցաւին դարմանատար լինել, այն է՝ պաշտպանել մեզ՝ ասորիարատի և ամեն կողմից մեզ եկած անարդարութիւնների դէմ և մենք ուրախութեամբ տեսանք այդ նպատակի և եռանդի անմիջական հետևանքներն ի նպաստ մեզ։ Շատ բնորոշ է. նրա գալուց յետոյ, նրա աներկիւղ պաշտպանութեան շնորհիւն էր, որ տեղի ունեցած զանազան ապանութիւնների և խնդիրների առիթով, մեզ չը կարողացան անիրաւաբար տուժել տալ, ինչպէս առաջ կարողանում էին անարգել անել այդ, և ցաւալի է, բայց զարմանալի չէ, որ դրանից առաջ պիտի գար Ընձակ վարդապետի և ասորիարատի յարաբերութեան և լարումն և խզումն։

Ընձակ վարդապետի հեռանալուց առաջ թէև Սալմաստի ժողովուրդը շտապեց իր կրկնակի համախոհականներով և հեռագիրներով պաշտպանել իր փոխանորդին նրա վրա բարդած զրպարտութիւններից, սակայն սալմաստեցի հայերը իրանց յոյսի մէջ խաբվեցին։ Հոդվարտով գանկանալով, որ Սալմաստն ունենայ իր արժանաւոր, նպատակայարմար փոխանորդ։ Ընձակ վարդապետից յետոյ, քաղաքի պարտականութիւնով և խորհին շնորհակալութեան ջերմ զգացումով բացականչում ենք մեր անձնադիր հովիւի եռանից—բարի ճանապարհ։

Անդամք Հաֆթվանի հոգաբարձութեան՝
Ստորագրութիւններ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Բահմուտ, օգոստոսի 29-ին

Տուրքիական նահանգի Նողայակ քաղաքի մէջ ինչուան տարիներէ ի մեր կառուցված յանուն ա. Աստուածածնի Վերափոխման եկեղեցւոյ դռները տարիէ մը հետէ փակված ըսելը և «փակված եկեղեցինդ ծախեցէք»-ը լսելը՝ շատ և շատ ցաւ է։ Տեղական և շրջակայ քառասուն տունի մօտ հայ ժողովուրդը անձեռնհաս է քահանայ պահելու, մանաւանդ ի մասնաւորի մէկուն կամ միւսին պէտք եղած ատենն հրաւիրելու։ Ժողովուրդն առհասարակ չունար է. կան մէջերը երկու երեք հոգի՝ որք համեմատաբար միայն կրնան քիչ շատ կարդալութեան տէր ըլլալ. առանցմէ զատ, անցեալն ու ներկայն մեծ տարբերութիւն մ'է. որչափ առաջինը՝ անկարօտ, այնչափ էլ վերջինը կարօտաւոր՝ ձախող տարիներու հետևեալ վրա հանելուն պատճառաւ։ Սակայն, քաղցածէ չի մեռներ՝ թէ որ չուտով հաց տրվի. կարօտութիւնը չի վնասեր՝ թէ որ չուտով օգնութիւն հասցուի։ Եկեղեցւոյն փակված դռները բանալու համար բարերարաց օգնութիւնը կը հայցվի. ատոր համար վիճակիս թեմական առաջնորդ տէր Ներսէս արքեպիսկոպոս Նարերս հատատած է հոգաբարձութիւն՝ որոյ անդամներն են նոյն եկեղեցւոյ երէցփոխ Մկրտիչ Զորչոփեան, Մանուկ Փէչէքէրեան, Գէորգ Սագիրեան, Մելքոնեան, Առխեան և եւ։

Այս օգնութիւնը կը ապառուի բարերարներէ, որք լսելով այսպիսի վերահաս կարիք մը անտարակոյս կը փութան իրանց կարողութենէն մաս մը հանել Նողայակ քաղաքի Վերափոխման եկեղեցւոյ փակված դռները բանալու և վիզը ճուկ հայցող, ապառող ժողովրդին արտասուքը սրբելու։ Նուէրները կուղարկվեն այս հասցէով՝ Ногайскъ (Тавр. губ.), Ктитору Армянской церкви, Никитѣ Георгіевичу Чорчопьяну. Նուէրներն իսկոյն կը յայտարարվեն լրագրներու մէջ։ Կը խնդրեմ միւս հայ լրագրներն ալ բարեհաճեն աշխատութիւն յանձն առնուլ արտատպելու այս երկտողը։

Ս. աւագ քահ. Մաքսիմեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Մշակի» հետևեալ համարը ս. Խաչի տօնի և մեռելոցի պատճառով, լոյս կը տեսնէ չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 17-ին։

—

Որովհետև Թիֆլիսում վերջին ժամանակ նկատվում են մահացութեան դէպքեր կենդանիների մէջ տիբիրական ախտից, ուստի Թիֆլիսի քաղաքագլուխը առաջարկեց բժշկական—սանիտարական տեսչին կարգադրել, որ քաղաքային սպանդանոցի և անասունների շուկայի վարչութիւնը, բացի այն տեղեկութիւններից, որ նա պարտաւոր է հաղորդել յիշված վարակիչ հիւանդութեան դէպքերի մասին նահանգական անասնաբուժական տեսչութեան, հաղորդէ միաժամանակ տեղեկութիւններ նոյն դէպքերի մասին և քաղաքային սուպրավային։

—

Ռուսաց զինուորական մինիստրութիւնը չորս հազար ռուբլի է դրել կապիտան Նազելյոյի կարգադրութեան տակ, որպէս զի նա հրատարակէ 1903—1907 թւականների ընթացքում երեք լրիակատար բառարաններ,—ռուս-պարսկական (մօտ 30,000 բառ), ռուս-հնդկական (30,000 բառ) և արաբական-պարսկական-հնդկական-ռուսական բառարան (մօտ 65,000 բառ)։

—

Թիֆլիսի նահանգապետը, ուրբաթ, սեպտեմբերի 12-ին, հաղորդեց Թիֆլիսի քաղաքագլխին, որ այս տարվայ մարտի 31-ին դումայի կողմից ուսումնարանական մասնաժողովի անդամ ընտրված Ս. Լիսիցեան և Ռ. Յովհաննիսեան հաստատվում են իրանց պաշտօնում և նրանք անարգել կարող են ատանձնել յիշված պաշտօնը։

—

Մի քանի ամիս առաջ Թիֆլիսի քաղաքացի Բէրիձէ խնդիրք էր տուել Թիֆլիսի գաւառապետին, որով խնդրում էր նրան միջնորդութիւն յարուցանել նահանգական վարչութեան առաջ՝ թոյլ տալու նրան խմորի և ապա ձիաքարշ երկաթուղի շինել Թիֆլիս քաղաքի սահմաններից սկսած մինչև Ծղնէթ գիւղի սահմանները, երկու վերստ տարածութեամբ։ Մօտ օրերումս նահանգական վարչութիւնը, վերադարձնելով Բէրիձէի խնդիրքը Թիֆլիսի գաւառապետին, առաջարկում է նրան պահանջել Բէրիձէից ձիաքարշ երկաթուղի շինելու նախագիծը և նրան շահագործելու պայմանները։

—

Համաձայն Բագուի նահանգական վիճակագրական կոմիտէի ժողոված տեղեկութիւնների, Բագուի նահանգում կազմված ռուսական 6 նոր գիւղեր,—Զեվադի գաւառում՝ Աէքքանդրօվսկոյե և Նիկոլաեվսկոյե, Ղուբայի գաւառում—Կոզլեակովկա, Երմոլովա և Շիրվանսկոյե գիւղում բնակեցրած են 268 ռուսներ, Նիկոլայեվսկոյե գիւղում—704, Կոզլեակովայում—73, Երմոլովայում—180 և Շիրվանսկոյե գիւղում—1,407։ Հողեր տրված են այդ գիւղերին պետական այն կալուածներից, որ տրվում են կապալով և ձմերային արօտատեղերից։ Աէքքանդրօվսկոյե գիւղին տուած է 3726 դեսեատին, Նիկոլայեվսկոյե գիւղին—5,838, Կոզլեակովկային—160, Երմոլովային—933 և Շիրվանսկոյե գիւղին—936, ընդամենը 11,593 դեսեատին։ Բոլոր գիւղերում, բացի Կոզլեակովկայից, 1904 թւականի սկզբում, ռուսաց թեմական իշխանութեան կարգադրութեամբ, կը բացվեն եկեղեցական ծուխեր։

—

Մեզ հաղորդում են, որ մի հայ երիտասարդ, Զեան Գաբրիէլեան անունով, սեպտեմբերի 10-ին, գիշերը, Գանձակայեա փողոցի վրա գտնվող իր բնակարանում զոհ գնաց իր անզգուշութեան. նրա ձեռքի ատրճանակը յանկարծ բացվեց և տեղն ու տեղը սպանեց նրան։

—

Մոսկվայի լրագիրները հաղորդում են, որ Խարկովի թատրոնական խմբի կառավարչուհի Դիւկովա ստացել է պաշտօնական տեղեկութիւն, թէ ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ հրէայ արտիստներին արգելվում է ապրել հրէական բնակչութեան համար որոշված տեղամասերից դուրս։ Մինիստրի նոյնպիսի կարգադրութիւն յայտնված է Խարկովի օպերային խմբի կառավարիչ Նազարովին, որ հեռացրել է իր կողմից հրաւիրված հրէայ արտիստներին՝ առ այժմ չը շտապել գալու Խարկով։ Օպերային խմբի մէջ, բացի արտիստներից, ծառայում էին բազմաթիւ հրէայ երաժիշտներ և խօրէոներ։ Ուշադրութեան առնելով, որ մինիստրի կարգադրութիւնը մի անակնկալ հանդամանք էր թատրոնական խմբի կառավարիչների համար և որ այդ պայմաններում անկարելի է բանալ թատրոնական սեզոնը, ուստի նրանք դիմեցին ռուսաց թատրոնական ընկերութեան նախագահին, որ նա միջնորդութիւն յարուցանէ կառավարութեան առաջ թոյլ տալու հրէայ-արտիստներին ժամանակաւորապէս ապրել այն տեղերում, որոնք չեն մտնում հրէական բնակչութեան համար որոշված տեղամասերի մէջ, գոնէ առաջիկայ թատրոնական սեզոնի ժամանակ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅՈՒՄ

—

Սոսկալի պատկերներ.—Ամբողջ Մակեդոնիան իր արեան գետերով, դիակների կոյտերով, զէնքերի շաչիւնով, ազգաբնակութեան լաց ու կոծով մի սարսափելի պատկեր է ներկայացնում։ Բայց աւելի սոսկալի է ապատամբութեան կենտրոնավայրերի տեսարանը։ Ահա թէ այդ մասին ինչ է գրում «Daily News» թերթը.

—Մօնաստիրի ամէն անկիւնում, փողոցների վրա ընկած են դիակները, որոնք իրանց գարշահոտութեամբ ապականել են օդը և տրդէն համաճարակ հիւանդութիւն են առաջացրել Թիւրքական զօրքի մէջ։

Սօլունից ստացված նամակները հաստատում են, որ Օխրիդի կողմում այրված են 34 գիւղեր։ Վէլիչիչնում կրակի մէջ խորովել են 12 քրիստոնեաների՝ կանանց և աղամարդկանց։ Մի երեխայի կախեցին. 60 գիւղացիների ապաստեցին։ Առհասարակ կանանց ու երեխաներին բռնաբարում են ու ապտնում առանց խղճահարութեան։ Օխրիդայի և Լերենի գաւառներում սպանված են մօտ 60,000 բոլգարներ...

Կրուշեվօն սոսկալի պատկեր է ներկայացնում։ Վիրաւորներն ընկած են բաց դաշտում, վէրքերը կապում են կեղտոտ փալասներով։ Շատ դիակներ թաֆված են փողոցներում. շներն են կրծում նրանց. չաւերի միայն գլուխներն ու ոսկորներն են մնացել...

Եւ այդպիսի սոսկալի պատկերներով լի է Թուրք Մակեդոնիան։ Նա հոգեվարքի մէջ է, նա բնաջինջ է լինում, իսկ Եւրոպան դեռ չարունակում է մրմնջալ.

—Խաղաղութիւն... Status quo-ի պահպանութիւն...

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Միանգամայն, օգոստոսի 2-ին

Թաւրիզի յայտնի խռովութիւններից այս կողմ խօսակցութեան միակ առարկան այս կողմերում «Թանզիմաթի» *) խնդիրն է։ Մէջ քրդական կամ Թրքական հարիւր 10—15 անուրով բնակեցրած յետ ընկած ու խղճուկ մի գիւղ, այդտեղ բոլորը, մեծ ու փոքր, պառաւները նոյն իսկ, թէ դուրսը՝ դաշտում, թէ գիւղում՝ տանը, ընտանիքների մէջ և թէ գիւղական հրապարակներում, իրար հետ խօսում են Թանզիմաթի մասին։ Խօսում են շատ տաք, շատ եռանդոտ, վիճում են ու դատում։ Իսկ եթէ յանկարծ պատահմամբ դրանց մէջն է ընկնում մի որ և է անցորդ կամ օտարական (մանաւանդ եթէ հագնված է եւրոպական տարազով, եթէ նա «էրմանի» է), էլ ձեռք չեն վերցնում օձիքից, ահագին բազմութիւնը չորս շրջապատը կարած հարցերի տարափներ է տեղում նրա գլխին։

—Ճիշդ է, աղա, որ Թանզիմաթը գալիս է, երբ կը գայ, մենք էլ կը տեսնենք. ինչ են ասում, ինչպէս է լինելու այդ Թանզիմաթը, մեզ խեղճերիս—ռայեաներիս էլ մի օգուտ ունի, թէ իզուր ենք այսպէս հրմփում, դուրս դրծի մէջ էք, դուրս կիմանաք, ինչ տեսակ «զօվկոններ» (կանոններ) են ուզում դնել, և այն և այն։

Մի բոպէ մարդ չուտարում է, թէ ինչպէս ազատվէ հարցերի այդ հեղեղից, ինչ պատասխանէ, բայց յանկարծ տեսար այն կողմից մէկը խորին ինքնամոռացութեամբ ու գիտնականին վայել գրական տոնով կոչեց.

—Ցօ, դուրս բոլորդ էլ երեխաներ էք, մարդս պէտք է քիչ ու շատ հասկացող, բանի բուն լինի, ինչ Թանզիմաթ, ինչ բան, բոլորն էլ սուտ են, դրանք ամենն էլ արալբդի (ասէ կոսէ) խօսքեր են, ոչ մի խօսքի հաւատ ընծայելու չէս։ Քանի տարի է, որ այս Թանզիմաթի խօսքը խօսվում է, բայց իրականութիւն դարձել է. այս քառասուն տարի է, ես երեխայ ժամանակից լսում եմ, որ շարունակ խօսում են՝ Թանզիմաթ, Թանզիմաթ, բայց ուր է, ինչ եղաւ...

—Երանի չէր, որ քո առածները ճշմարիտ լինէին և մենք Թանզիմաթի երես իսկի չը տեսնէինք։ Հիմա լաւ չէ, որ ազատ ու հանգիստ ապրում ենք մեզ համար. ով գիտէ, թէ ինչ նոր-նոր բաներ են փաթաթելու մեր գլխին,—ձայն է տալիս միւս կողմից մի ուրիշը։

—Դու բանը պոչից ես հասկացել, գոռում է յանկարծ երրորդը, վիճաբանութեանը աւելի սուր կերպարանք տալով,—դու չես հասկանում, թէ ինչ է նշանակում Թանզիմաթ։

—Հա, չենք հասկանում, հէնց դու ես լաւ հասկանում, դէ մեզ էլ հասկացրու տեսնենք։

—Թանզիմաթը եթէ դայ, ամենից առաջ հէնց մեր այս գիւղերը, բոլոր կալուածներն ու հողերը դուրս կը դան սեփականատէր աղաների, բէկերի ու խաների ձեռքից և կը դառնան էլլիղ (համայնական)։ Վերջ կը դրվի, բոլոր այն սև ու դառն օրերին, անծայր ու անվերջ գուլում—թալանները, որոնց սարբ-կարար տարել են մեր հայրերն ու պապերը։

—Այդ այդպէս չէ, երբէք։ Թանզիմաթը ամբողջապէս մեզ ամենից էլ ինաս է։ բայի չարքից, ոչ մի բարիք չէ բերելու. երանի հէնց մեր պապերին, որ նրանք այս օրերը չեն տեսնելու. Թանզիմաթի զուլումը գրանից էլ մեծ է, որովհետև կը վերցնեն մեր ձեռքերից մեր զէնքերը։

—Այդ չէ կարող լինել. ոչ, մենք մեր կանանցը կը տանք, բայց զէնքերը՝ օհ, ոչ երբէք, բղաւում են մեծ ու փոքր ամենքը միաձայն,—անէծք է, անէծք է ուրեմն Թանզիմաթը, պէտք է կուլ եղ նրա դէմ...

Ահա տեղական քիւրդ տարրի ամբողջ հասկացողութիւնն ու աշխարհայեցողութիւնը Պարսկաստանի ներքին կառավարչական բարենորոգումների մասին։ Ելիր քիւրդի ձեռքից իր ամենաարքազան ու նուիրական իրաւունքը, բայց նրա «մարթինին» ձեռք մի տար և նա ամենայն ինչով գոհ կը մնայ։ Զէնքը, հրացանը քիւրդի ամէն ինչն է։ Ներքին կառավարական սահմանադրական օրէնքների կամ ըէֆորմների մասին խօսք լինելիս՝ քիւրդը միշտ և ամենից առաջ հարցնում է. «Հրացանները էլ պիտի հաւաքեն»։ Իսկ ինչ վերաբերում է թուրք ֆանատիկոս տարրին, նա հաւատացած է, որ եթէ Թանզիմաթը մուտք գործէ Պարսկաստանում, իր հաւատը, իր կրօնը ձեռքից պիտի գնայ։ Սակայն ժողովրդի ճնշված, հարատահարված ու իրաւազուրկ մեծամասնութիւնը—մասնաւոր հառաչանքով միշտ կանչում է. «Ա՛խ, Երբ կիրագործվեն այդ օրինակ Թանզիմաթի սուրբ օրէնքները, երբ մենք էլ ազատ շունչ կը քաշենք, դէթ, եթէ մենք չէինք տեսնելու այդ երջանիկ օրերը, մեր որդիքը տեսնէին»։

Այո, հաւատացած եղէք, ով այրված, խռովված սրտեր, եթէ դուք չը տեսնէք, ձեր որդիքը անպատճառ պիտի տեսնեն ձեր երազած օրերը։ Պարսկաստանն արդէն ոտք է դրել եւրոպական կուլտուրայի շաւղի վրա և շուտով ձեզ համար էլ կը բացվի մարդկային իսկական կեանքի կենտրոն արշալոյսը։

Շեր

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Մենք հաղորդեցինք, որ անգլիական սազսատամիտ լրագիրները միաբերան պահանջում են Անգլիայի միջամտութիւնը Մակեդոնիայի գործերում, բայց մինիստրական օրգան համարվող լրագիրները քարոզում են ձեռնպահութիւն և հաւանութիւն են տալիս կառավարութեան այժմեան քաղաքականութեան՝ միջամուխ չը լինել Մակեդոնիայի գործերին և թողնել, որ Ռուսաստանը և Աւստրիան վերականգնեն կարգը, մացնել տալով ըէֆորմների համար մշակված իրանց ծրագիրը։ Սակայն վերջերս, երբ Արևելքից սկսեցին զարհուրելի լուրեր հասնել Թիւրքական գազանութիւնների մասին, մինիստրական լրագիրները, ինչպէս «Times» և «Standard», փոխեցին իրանց վերաբերմունքը դէպի մակեդոնական հարցը։ Ճիշդ է, նրանք «Daily News»-ի նման չեն պահանջում անմիջապէս ազատել Ոսկեղջիւրից Աբդուլ-Համիդին, կամ ուղղակի միջամտութիւն գործել, բայց այնուամենայնիւ քարոզում են, որ անհրաժեշտ է փոխել Անգլիայի քաղաքականութիւնը։ «Times» նկատում է, թէև զգոյշ կերպով, որ ըէֆորմների աւտրո-ռուսական ծրագիրը անաջողութեան ենթարկվեց։ «Մենք չենք կամենում, ի հարկէ, ասում է նա, արգելել Աւստրիային և Ռուսաստանին խառնվել Արևելքի գործերում, բայց պարզ է, որ իրանք դէպքերը ցոյց են տալիս, որ պէտք է կազմակերպել ինքնավար Մակեդոնիա քրիստոնեայ ընդհանուր-նահանգապետի իշխանութեան ներքոյ։ Ապա անգլիական լրագիրը աւելացնում է, թէ շատ ցանկալի կը լինէր, որ Անգլիայի հետ միասին և Ֆրանսիան այդ արդիւնքը ձեռք բերելու համար։ Սակայն, Անգլիայի քաղաքական գործիչներից շատերը համամիտ չեն այդ կարծիքի հետ, և ցանկութիւն են յայտնում, որ անգլիական կառավարութիւնը բոլորովին չը խառնվէ Մակեդոնիայի գործերին։ Այդ կարծիքի արտայայտիչ է հանդիսանում «St. James Gazette» լրագիրը, որ ասում է, դիմելով այն լրագիրներին, որոնք պահանջում են Անգլիայի միջամտութիւնը. «Դուք պահանջում էք ինքնավարութիւն Մակեդոնիայի համար, բայց այդ նշանակում է արտաքսել Թիւրքերին Եւրոպայից և ի հարկէ, մենք չենք, որ կը կատարենք այդ պաշտօնը։ Եթէ Թիւրքերը արտաքսվեն, մի ուրիշը պէտք է գրաւէ նրանց տեղը։ Մի՞թէ մեզ պէտք է ամուր կերպով հաստատվել Կ. Պոլսում և պատերազմի բռնվել Ռուսաստանի հետ. չէ՞ որ այդ անպատճառ կը պատահի, եթէ մենք փորձենք գրաւել Կ. Պոլիսը։ Մի՞թէ մենք պէտք է վատնենք դրամ, թափենք մեր զաւակների արիւնը, զոհենք մեր նաւերը նրա համար, որ Ռուսաստանը ոգավէ մեր ջանքերի արդիւնքից։ Դուք ասում էք, որ Անգլիան կարող է անմիջական մասնակցութիւն չունենալ այդ խնդրի լուծման մէջ և գործողութեան ազատութիւնը թողնել Աւստրիային ու Ռուսաստանին. շատ գեղեցիկ, բայց ինչ անել, եթէ այդ պատութիւնները չեն ցանկանում որ և է փճանալու գործողութիւն կատարել։ Հօ մենք չենք կարող ռուսաց կամ աւստրիական զօրքը դէնքի կանչել։ Մեզ չէ՞ վերաբերում ցոյց տալ Եւրոպային այն ճանապարհը, որով նա պէտք է ընթանայ։ Մենք չենք կարող մեր զրահաւոր նաւերով անցնել ոչ Արարատի, ոչ Լա Ռոշոլի կամ Շիպկայի ոտերի գլխով։ Մենք կարող ենք միայն գրաւել Դարդանէլի նեղուցը և խրիսխ ձգել Իլդիզ-Քիոսկի առաջ, բայց մենք պէտք է պատրաստ լինենք այն հետևանքների համար, որ կարող է արտադրել մեր այդ ձեռնարկութիւնը, որովհետև, ան կասկած, Ռուսաստանը նրան հաւանութիւն չի տայ։ Մենք պարտաւոր ենք մտածել Հնդկաստանի մասին, մենք պարտաւոր ենք մտածել Եգիպտոսի մասին, մտածել Գերմանիայի մասին, որը մի տեսակ ցինիկութիւն է ցոյց տալիս յայտնի համարձակ պաշտպանելով Թիւրքիան։ Մեր անզգոյշ միջամտութեամբ մենք կարող ենք լուրջ հարուած հասցնել մեր կայսրութեան»։

—«Indep. Belge» լրագրին հեռագրում են Սօլունից, որ սեպտեմբերի 12-ին (ն. տ.) բացվել է այդտեղ բոլգարական դաւադրութիւն։ Բելգիական լրագիրը դրա մէջ տեսնում է հաստատութիւն այն կարծիքի, որ յեղափոխական շարժման կենտրոնը՝ Սօլունի վիլայէտն է։

—«Daily Telegraph» լրագրին հաղորդում են Սոֆիայից, որ բոլգարական կառավարութիւնը ստացել է Ռուսաստանից, Աւստրիայից և Գերմանիայից պատասխան իր վերջին յիշատակագրին։ Բոլոր երեք պետութիւնները ասում են, որ իշխանութեան կառավարութիւնը ամենից լաւ կը ծառայէ Մակեդոնիայի և Բոլգարիայի շահերին, եթէ կռուի մէջ ներգործական մասնակցութիւն ունենալուց յետ պահէ իրան և թողնէ, որ մեծ պետութիւնները կարգադրեն գործը։ Եթէ բոլգարական կառավարութիւնը կը սկսէ այնպէս գործել, որ առաջ կը բերէ պատերազմ Թիւրքիայի հետ, թող ինքն իր գլխի ճարը տեսնէ, որովհետև ոչ մի պետութիւն չի պաշտպանի նրան։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ

—

Այցելեցի մի քանի տեղեր, ծանօթացայ մի քանիսի հետ, տեղեկութիւններ ժողովեցի մարդկանց նիստ ու կացի մասին, լսեցի բնորոշ պատմութիւններ։

Շատ քան իրականութեան մէջ փոխված էր, բայց չէր բարեփոխված դէպի լաւը, դէպի կալտուրականը։

—Ինչու թղթախաղով էք զբաղված, հարցրի ես։

—Եւրոպայում թղթախաղը շատ տարածված է, պատասխանեցին ինձ։

Ինձ բացատրեցին, որ Եւրոպայում ոչ միայն թղթախաղը, այլ և շատ ուրիշ տեսակ խաղեր սաստիկ զարգացած են։ Ինձ պատմեցին Մոնակոյի մասին։ Իմ առաջ շարեցին դժբաղդ հերոսների անուններ։

—Ինչու էք անձնատուր դարձել զեղխութեան, շռայլութեան, շռայտութեան, հարցրի ես։

—Եւրոպայի քաղաքներում դա ընդունված է, պատասխանեցին ինձ։ Գնացէք Պարիզ, Վիէննա, Լոնդոն և շատ ուրիշ քաղաքներ, գնացէք և տեսէք, թէ ինչ զեղխութիւն և շռայլութիւն այնտեղ գոյութիւն ունի։

Եւ ներկայացրին իմ առաջ իրանց տեսածլսածից շատ բնորոշ նկարագրութիւններ։

—Ինչու մեղանչում էք ընտանեկան մաքրութեան դէմ, հարցրի ես, ինչու մատնել էք ձեզ տոփանքների և վաւաշոտ զգացմունքների։

—Դուք միամիտ էք, պատասխանեցին ինձ, նոյնը կը տեսնէք աւելի մեծ ծաւալով Եւրոպայի զանազան անկիւններում։

—Ինչու դուք այդքան խիստ էք վարվում ձեր ծառայողների հետ, հարցրի ես։

—Դուք չը գիտէք, առարկեցին ինձ, թէ ինչ է կատարվում Եւրոպայում. եթէ գիտենայիք, մեզ փառք կը տայիք։

Եւ պատմեցին պահանջողութեան և ըծախնդրութեան տոկալի նմուշներ, ծառայողների տարատեսակ դէպքեր։

Ես դարձեալ հարցեր տուի, թէ ինչու նրանք թոյլ են տալիս հարատահարել աշխատանքը, խրախուսել ձրիակերութիւնը, վաճառքի հանել մարդկային արժանաւորութիւնը։ Իմ հարցերը շատ էին։ Սակայն պատասխանները արվում էին շատ հեշտ։ Պատասխանողների համար Եւրոպան առատ նիւթ էր ամբարել նրանց համար։

—Եւրոպայումն էլ այդ բոլորը կայ, բացատրում էին ինձ։

—Բայց Եւրոպայում, առարկում էի ես, շատ դրական բաներ կան, քաղաքակրթական հրաշալիքներ, կուլտուրական մեծագործութիւններ, որոնց նշույլն անգամ ես չեմ տեսնում ձեր շրջանում։

—

Ես յիշեցի մի դէպք անցեալից։

Մայրաքաղաքի շրջաններից մէկում, ուր ես լինում էի յաճախ, կար մի երիտասարդ, Օստաֆին, որ գրաւում էր բոլորին իր ուրախ բնաւորութեամբ, բայց մի և նոյն ժամանակ ամեն օր հանդէս էր բերում իր անճնաւորութեան մի որ և է թերի կողմը։

—Դուք չափազանց մոռացկոտ ու ցրված էք, ասաց նրան մի անգամ մէկը, դուք հագել էք իմ մի կրկնակոշիկը, իսկ միւսը թողել և գնացել էք ուսն առանց գդակի։

—Այդ բանում, վրա բերեց Օստաֆինը, ես նման եմ Նիւտոնին։ Նա էլ մտքամոլոր ժամանակ այդպէս բաներ էր անում։ Մի անգամ նա փոխանակ ձուն գցելու եփած ջրի մէջ, և նայելու ժամացոյցին, արել է հակառակը. ժամացոյցը գցել է ջրի մէջ և սկսել է նայել ձուին։

Միծաղեցինք, մտաբերեցինք Օստաֆինի մոռացկոտութեան ուրիշ դէպքեր։ Նա իր կողմից յիշեց դէպքեր Դեկարտի և ուրիշների կեանքից։

—Դուք ձեզ կը բթացնէք ձեր շատ խմելով, նախատեցինք նրան մի անգամ։

—Հոգ մի արէք, պատասխանեց նա։ Բեւլինսկին էլ շատ էր խմում, բայց նրա հաւատար կրիտիկոս չունենք մինչև այժմ։ Ուսպենսկին էլ այժմ խմում է (Ուսպենսկին այն ժամանակ դեռ կենդանի էր և ապաւորութիւն էր գործում իր գրուածքներով), բայց տեսէք ինչ գոհարներ է տալիս։

Օստաֆինը բերեց բազմաթիւ օրինակներ այնպիսի նշանաւոր մարդկանց կեանքից, որոնք ոգելից ըմպելիքների վերաբերութեամբ ամենաուժգին եղել։

—Դուք չափազանց քիչ էք գնահատել ձեր գրագրի աշխատանքը, նկատեցինք նրան մի անգամ, դուք չահագործել էք նրա աշխատանքը անգութ կերպով։

—Նեկրասովն էլ այդպէս էր վարվում իր աշխատակիցների հետ, առարկեց Օստաֆինը։

Նա մտաբերեց դէպքեր և ուրիշ շրջաններից։

—Դուք շատ անհոգ էք գրում և ձեր գրածը կարդալ անկարելի է, նկատում էինք նրան յաճախ։

Նա թուեց մեր առաջ նշանաւոր հեղինակների մի շարք, որոնք շատ անճոռնի և անընթեռնելի գրիչներ ունեն։

Մի խօսքով ինչ պակասութեան վրա մատնացոյց էինք լինում, Օստաֆինը իսկոյն դընում էր մեր առաջ մի նշանաւոր մարդու առնուն, որ ունեցել է այդ պակասութիւնը։

Եւ մենք գիտէինք, որ նա կազմած ունի երեսելի անձերի մի մեծ ցուցակ՝ մշտական վկայութիւններ բերելու համար։

Օստաֆինը իր վկայութիւններով ծիծաղեցնում և կարծես զինաթափ էր անում։ Բայց կատակը անցնելուց յետոյ մնում էր մի անհպատ ապաւորութիւն։

Մի անգամ, երբ մենք նստած էինք ընթրիքի սեղանի շուրջը, ուր ներկայ էր և Օստաֆինը, մեր սեղանակիցներից մէկը, որ մի տեսակ թամադայի դեր էր կատարում, բնորոշեց Օստաֆինին հետևեալ բառերով։

—Ահա, բարեկամներ, ձեր առաջ մի պարոն, որ միացրել է իր անձի մէջ բոլոր մեծ մարդկանց պակասութիւնները, առանց ունենալու նրանց առաքինութիւնները։

Բոլորը ծիծաղեցին։ Օստաֆինը կատակի տեղ դրեց տասը և ինքն էլ իր կողմից յայտնեց հետևեալը։

—Ես նման եմ Սոկրատէին, որ յիմարութիւններ շատ էր լսում, բայց չէր նեղանում։

Սեղանակիցները հաւանեցին որաքսութիւնը։

—

Յետոյ կեանքի մէջ մեր շրջանի մարդիկ շատ անգամ յիշում էին Օստաֆինին և մեր թամադայի ձեռակերպութիւնը։

Եւրոպան, ասում էինք մենք, օրինակ թող լինի իր դրական, և ոչ թէ բացասական կողմերով։

Վրթին

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

12 սեպտեմբերի

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՎ. Հրատարակված է ալիքոլիկների համար բուժարանի հաշիւը։ 838 հիւանդներից հիպնոտիզմով բժշկվեցին արբեցողութիւնից 264 հոգի։

ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ. Սեպտեմբերի 15-ին Գրոզնայում գումարվում է Տէրէկեան նաւթարդիւնաբերողների եօթերորդ համաժողովը։

ԿԻԵՎ. Դնէպրի վրայով երթևեկող միացեալ շոգենաւութիւնների ընկերութիւնը նաւաշնաւութեան սկզբի շրջանից մինչև սեպտեմբերի 8-ը եկամուտ ունեցաւ 1,600,000 ռուբլի. դա ամենամեծ եկամուտն է ընկերութեան գոյութեան ընթացքում։

ՎԱՐՇԱՎԱ. Մեծ Իշխան Թագաժառանգը բարեհաճեց Վարշավայից ուղևորվել Լիբաւա։

Կ. ՊՕԼԻՍ. Թիւրքական ղեկավարող շրջանները հաւատացնում են, որ ռուլթանը Մակեդոնիայում մացնելիք բարեփոխումների հարցի քննութեան համար անյապաղ խան յանձնա-

ժողով կը նշանակէ, որի կազմի մէջ կը մրտնեն երկու մահմեդական և մէկ մէկ Թիւրքահպատակ բոլգարացի, յոյն և սերբ։

ԼԻՍՍԱԲՕՆ։ Վառօդի ներքնայարկը պայթելու ժամանակ Մօզամբիկում վիրաւորված են 105 մարդ։

13 սեպտեմբերի

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սանիտարական խորհուրդը հրամանագրեց Զմիւռնիայից ստացվող մթերքների բժշկական քննութիւն և դէզինֆէկցիա։

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Կէսօրին աւարտվեց Նիշի բերդապահ զօրքի կազմաւորված օֆիցէրների հարցուփորձը։ Գրօկուրորը մատնացոյց արեց, որ դատապրութեան գլխաւոր մասնակիցներն էին՝ Նօվակովիչ, Զօլովիչ, Լիւբոմիրսկի և Աբուդարովիչ. մնացած մեղադրվողները մեղադրվում են զինուորական յանցանքներում, բայց այն փաստը, որ նրանց յորդորել են, կարող է նրանց յանցանքը մեղմացնող հանգամանք համարվել։

ՆԻՇԻՕՐԿ։ Պանտէան ջրանցքի վերաբերեալ դաշնագրի վաւերացման ժամանակամիջոցը լրացաւ սեպտեմբերի 9-ին (22-ին)։

ՍՕՖԻԱ։ Թիւրքական կոմիտէն հաղորդեց բոլգարական կառավարութեան տուլթանական իրադէ հալածանքները դադարեցնելու վերաբերմամբ Մակեդոնիայում։—«Нови Вѣкъ» կառավարչական օրգանը կտրականապէս ապարդէղ է գալիս խաղաղութեան համար։

ԴԱՐՄՇՏԱԴՏ։ Թագաւոր Կայսրը և Թագուհի Կայսրուհին Օգոստափառ երեխաներով ժամանեցին Երեկոյեան և կայսրանում դիմաւորվեցին մեծ դքսի և այստեղ եղած բոլոր բարձրագոյն անձանց կողմից։ Քաղաքը մուտ գործելու ժամանակ փողոցներում հաւաքված ամբոխը հիացմունքով ողջունեց Բարձրագոյն անձանց։

ԼՕՆԴՕՆ։ Բրիտանական դեսպանին հրամայագրված է հաղորդել Բ. Դրան մի յայտարարութիւն, որը մատնացոյց է անում, որ ոչ Թիւրքիան, ոչ Բոլգարիան չը պէտք է յոյս դնեն բրիտանական կառավարութեան աջակցութեան վրա ըէֆորմների արդէն յայտնի պրոգրամն իրագործելու ակնյայտնի կամ գաղտնի դիմադրութեան ժամանակ։ Բրիտանական կառավարութեան կարծիքով, այդ ըէֆորմները ներկայացնում են minimum այն բանի, ինչ որ պէտք է պահանջվէր. ըէֆորմներն իրագործելու համար մինչև այժմ ձեռնարկված միջոցները, մինչև անգամ աչքի առաջ ունենալով գրութեան ամբողջ դժուարութիւնը, կատարելապէս անբաւարար են. պէտք էր պահանջել արագ և իրական միջոցներ համեմատաբար այնպիսիների հետ, որոնք մինչև այժմ ձեռք էին առնում Թիւրքաց իշխանութիւնները։ Բոլգարական կառավարութիւնը ստացաւ վերոյիշեալին համապատասխան հաղորդագրութիւնը։

ՏԻԼԻՍՊՕՂԼ։ Բոլգարական կառավարութիւնը Թիւրքաց կոմիտէի հետ բանակցութիւններում պնդում էր՝ ընդհանուր ներումն չնորհել և վերջ տալ բոլգարների հալածանքին Մակեդոնիայում և Ադրիանոպոլի վիլայէտում, ըէֆորմներ մտցնելու յանձնաժողովում անդամների կէսը նշանակել բոլգարական ծագումի անձանց. շուտով մշակել դպրոցների և եկեղեցիների վարչական ըէֆորմների վերաբերեալ կանոնները և վերականգնել բոլոր այրված և կողոպտված գիւղերը։—Կրէտանայի, Պալանկայի և Կրատովի մօտ տաք կռիւները չեն դադարել։—Եամբոլիի մօտ շարունակում են դալ բաղմաթիւ փախստականներ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԴԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՑԱՑՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴՕԿՏՕՐ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ

արտասահմանից վերադառնալով վերսկսեց առաջվան պէս միզաքեռական, վեներական և սիֆիլիսական հիւանդութիւններով հիւանդների ընդունելութիւնը։ Միխայլովսկայա փող., № 60. (Տելէֆօն 668) (կ. չ. ո.) 1—3

ՅՈՎՀ. ԱՐԱԲԱՋԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Առաջին տարի . . 25 կ.
Երկրորդ տարի . . 30 կ.
Երրորդ տարի . . 40 կ.

Դիմել՝ Александрополь. Учителю Ованнесу Арабаджіанцъ. 3—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ընդհանուրի գիտութեան, որ ներկայ տարվայ սեպտեմբերի 1-ից քաղվեց մի վականսիա Եա. Ս. Աբէսալոմովի անուան Թոչակի Թիֆլիսի I արական կլասիքական գիմնազիայում հայու համար, 100 ր. տարեկան։

Եա. Ս. Աբէսալոմովի անուան Թոչակների կանոնադրութեան համաձայն, այդ Թոչակը կը նշանակվի չքաւորագոյն աշակերտին Թիֆլիսի տեղացիներից. խնդիրքներ տրվում են Քաղաքային Ուղղավայի 2-րդ բաժանմունքը մետրիքային վկայականի պատճէնի և I Արական գիմնազիայի վկայականի հետ միասին, բոյց տալով աշակերտների ծնողների հասցէն։

Աբէսալոմովեանի Թոչակի համար խնդիրքների ժամանակամիջոցը սեպտեմբերի 25 է։ Առանց ներկայ յայտարարութեան մէջ պահանջվող դօկումէնտների խնդիրքները քննութեան չեն առնվի։ 1—

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

որոշով յայտարարում է, որ նրա առեւտուրը, ցերեկվայ 12 ժամին, սեպտեմբերի 18-ին, աճուրդ է նշանակված կապալով տալու պարտ պահելու իրաւունքը Կուր գետի վրա Մաբխրանակալա փողոցի և Սադի մէջ։ Ցանկացողները կարող են պայմանները տեսնել Ուղղավայի 4-րդ բաժանմունքում բոլոր լի օրերը, ցերեկվայ 9 ժամից մինչև 2 ժամը։ Կնքված ծրարներն ընդունվում են մինչև աճուրդի սկիզբը։ Սակարկութիւն անել ցանկացողները մտցնում են 1500 ր. գրաւական։ Աճուրդը կը սկսվի 11,000 ռուբլուց։ 1—2

Քաղաքի կենտրոնում—Դվորցովայա փողոց,—Քամոյենց եկեղեցու դիմաց, «Վիկտորիա» նոմէրների բակի մէջ, սեպտեմբերի 20-ից բացվում է նոր

„Ճաշարան Շամիրամ“

Կը պատրաստվին եւրոպական և ասիական կերակուրներ, ֆրանսիական և Թիւրքական անուշեղէններ ու խմորեղէններ։ Կերակուրների մաքրութիւնը, կանոնաւոր սպասաւորութիւնը և չուտափոյթ պատրաստելը օրինակելի են։
(14, 17, 20) 1—3

ԳՐԱՇԱՐՈՒԹԻՒՆ գիտցող մի երիտասարդ, որ կարող է շարել հայերէն, ֆրանսերէն և Թիւրքերէն, որոնում է աշխատանք։

Հարցնել «Մշակի» խմբագրատան։ 1—3

ՆԿԱՐԻՉ ԳԷՈՐԳ ԲԱՇԻՆՋԱՂԵԱՆԻ

ՆԿԱՐՉԻ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԻՐՔԸ

6 տպագրական թերթից բաղկացած, չքեղ վերժէ թղթի վրա տպած, ընտիր արտասահմանեան թղթով շապկած, լոյս տեսաւ և ծախվում է Պետերբուրգում։

Գինն է 35 կ. ճանապարհածախսով

Դիմել հետեւեալ հասցէով. С. Петербургъ, „Пушкинская скоропечатня“, Христафору Башинджагянъ, Лештуковъ пер., д. № 4. 4—10

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վերադարձել է հանքային ջրերից և վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը։ Գանձակայա փող., № 20, տ. Թամամշեվի (Гановск. ул., д. Тамамшева, № 26).

Առաւօտեան 9—10½ ժամը
Երեկոյեան 5— 7 ժ.

Կ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ

Շարունակում է հիւանդների ընդունելութիւնը։ Բժշկում և լքցնում է հիւանդ ատամներ, չինում է՝ անդամահատված ծնօտների պրոթեզներ (резекціонные протезы), արուեստական ատամներ, քիթ և քիմք։

Ընդունում է առաւօտեան 9—2 ժ.
երեկոյեան 5—8 ժ.

Հասցէն՝ Երևանեան հրապարակ, տ. Գուրգենովի, Эриванская пл. д. № 2, надъ аптек. магаз. Кавк. Тов.
(չ. ո. կ.) 6—20

Ց. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆԻՑ ՀԱՅԵՐԷՆ

(ПОЛНЫЙ РУССКО-АРМЯНСКІЙ СЛОВАРЬ)

Լոյս տեսաւ ՉՈՐՐՈՐԴ պրակը, գինը 1 ր., ճանապարհածախսով 1 ր. 15 կ.։ Բառարանի բաժանորդագինն է 6 ռուբլի, ճանապարհածախսով 7 ռուբլի, առաջին հատորը փառակազմ՝ 7 ր. 50 կ.։ Երեք ր. 50 կ. կամ 4 ր. ուղարկելը կը համարվի բաժանորդ և անյապաղ կը ստանայ արդէն լոյս տեսած պրակները։

Դիմել հեղինակին հետեւեալ պարզ հասցէով. Тифлисъ, А. С. Дагбашяну և կամ «Գուտենբէրգ» գրախանութ։

Ծանօթ. Հին բաժանորդները, որոնք ճանապարհածախս չեն վճարել, չորրորդ պրակին և հետեւեալին պիտի վճարեն 50 կ. ճանապարհածախս։ 1—3

Լ. Փ. ԿՆԻՆԱՅԻ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ

(Михайловскій пр., д. Сливицкой, № 81)

Ընդունելութիւնը սկսված է սեպտեմբերի 1-ից, իսկ պարապմունքները—սեպտեմբերի 9-ին։ Պիանօի դասաւանդութիւնը։

Մասնագիտութիւնը։ Պարապակ երաժշտութիւններ։ Աւարտողները ստանում են վկայական և իրաւունքներ։

«Վէյնիդ Կնինայի „УНИВЕРСАЛЬНЫЯ УПРАЖНЕНІЯ“ գիրքը, որ հաչում ամենապատ ձեռնարկ դաշնամուրի տեխնիկայի համար և որը ընդունված է արտասահմանեան կոնսերվատորիաներում և յայտնի երաժշտական ուսումնարաններում, կարելի է գտնել Ռուսաստանի բոլոր երաժշտական խանութներում, իսկ Թիֆլիսում Լ. Փ. Կնինայի երաժշտական ուսումնարանում։

Ուշադրութիւն պէտք է դարձնել վերնագրի վրա՝ „Универсальныя упражненія“.

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

(կ. չ.) 2—4

ՀԱՇԻԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Թիֆլիս, Միքայէլեան փողոց, № 161.

Պարապմունքները կը սկսվեն սեպտեմբերի 10-ին։ Դասընթացը կիսամեայ է։ Մանկավարժական կազմը—լաւագոյն մասնագէտներից։ Կուրսերին կից կան ապրանքային մուզէյում, գրադարան և բիւրօ. ընդունվում են երկու սեռի անձինք։ Տրագիրը—Սանկտ-Պետերբուրգի կուրսերի նման։ Դասախօսութիւններ ապրանքագիտութիւնից, առևտրական մտաւորագիտութիւնից, հաշուագիտութեան զանազան ճիւղերից—բանկային, երկաթուղային, պետական, խմիչքեղէնի արքունի վաճառման, գործարանային և այլն։ Խնդիրներ ընդունվում են մինչև սեպտեմբերի 10-ը կուրսերի դիւանատանը։ Միքայէլեան փողոց, № 161, առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև ժամի 1-ը և երեկոյեան 5—8-ը։

Հիմնադիր Ի. Բրօն Ֆօն Բրէնդէր։
Ա. Հ. Կ. 10—15

Սանկտ-Պետերբուրգի „ՆԱԴԷԺԴԱ“ Ընկերութեան

Վարչութիւնը որոշով յայտարարում է, որ նա ապրանքներ փոխադրելու և ապահովագրական գործողութիւնների համար բաց է արել գրասենեակներ Պարսկաստանի հետեւեալ քաղաքներում.

1) Աստարա.
2) Արդաբիլ.
3) Թավրիզ.
4) Մարաղա.
5) Սաուջբուլաղ.
6) Ուրմիա.
7) Սալմաստ.
8) Խոյ.
9) Պարսից Զուլֆա.
10) Շախտախտի.
11) Էնզէլի.
12) Պիր Բազար.
13) Ռէշտ.
14) Կազվին.
15) Թէհրան.
16) Կում.
17) Կաշան.
18) Իսֆահան.
19) Համադան.
20) Քիրման.
21) Եզդ.
22) Մէշէդիսէր.
23) Սարի.
24) Բարֆէրուշ.
25) Ամոլ.
26) Բէնդէր-Գեազ.
27) Աստրաբադ.
28) Բաստամ.
29) Շախրուդ.
30) Սաբզէվար.
31) Միան-Աբադ.
32) Բուժնուրդ.
33) Շիրվան.
34) Կոչան.
35) Մաշհեդ-Աբադ (Դէրէգեզում).
36) Արարկ.
37) Մէշէդ.
38) Նիշապուր.
39) Թուրբէթ-է-Խէյդարի.
40) Թուրշիզ.
41) Խաֆ.
42) Թուն.
43) Կային.
44) Բիրջան.
45) Նուսրէթ-Աբադ (Սէիստանում)։

8—10

Ֆինանսների նախարարութեան իրաւասութեան տակ գտնվող

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

Հեղինակ «Առեւտրական, գործարանական եւ նաւթարդիւնաբերութեան հաշուապահութեան ձեռնարէի», որ ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից ընդունված է իբրեւ օժանդակ ձեռնարկ առեւտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում

ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ

Երկու սեռի անձանց՝ գործնական ձեւով հաշուապահութիւն 4½ ամսում։

ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

1) Իտալական կրկնակի հաշուապահութիւն արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերի վերաբերեալ, վաճառականական, բանկային, յանձնարարական, գործարանական, նաեւ նաւթարդիւնաբերական եւ նաւթագործական հաշուապահութիւն։ 2) Առեւտրական թուաբանութիւն։ 3) Առեւտրական թղթակցութիւն։ 4) Մուրհակային և առեւտրական օրէնքներ։ 5) Վայելչագրութիւն եւ ազգուն ամենավառ ձեռագրի։ 6) Թուաբանութիւն համրիչի վրա։ 7) Գրելու վարժութիւն «Էմենկաօնի» գրելու մեքենայի վրա (կամաւոր)։

Կուրսերի համար դասատուներ են հրաւիրված համալսարանական կրթութիւնով և իրանց գործին մասնագէտ մարդիկ, որոնք հաստատվել են իրանց պաշտօնում ֆինանսների նախարարութեան ուսումնական բաժնի կողմից. գեղագրութեան համար ևս հրաւիրված է մի գեղագիր նկարիչ։

Ընդունելութիւն ամեն օր ժամը 5 մինչև 7 երեկ.։ Պարապմունքները սկսվում են 1903 թ. սեպտեմբերի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ՝ 60 ռուբլի վճարով ամբողջ դասընթացքի համար։

Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների նախարարութեան թոյլատրված ծրագրի համաձայն, աստիճաններ։

Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին՝ Թիֆլիսում, Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 46, ամենայն օր։ Տրագիրն ուղարկվում է ձրի։

Վերեւում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարազգացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պոստի ծախս վճարելու։ ԳԻՆՆ Է 3 ր. 50 կոպէկ։ (կ. ե. կ.) 19—25

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 13 Сентября 1903 г.

Электропечатня Груз. Изд. Т—ва, В. Ванкская ул.